

AB „LIETUVOS GELEŽINKELIAI“

LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
el. p. post@socmin.lt

2025-11-
į 2025-10-27 Nr. 25-16113

LR Susisiekimo ministerijai
el. p. sumin@sumin.lt

PASIŪLYMAI DĖL LR DARBO KODEKSO IR LR VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JUO ĮSTATYMO PAKEITIMO

AB „Lietuvos geležinkeliai“ (toliau - Bendrovė) susipažinusi su Lietuvos Respublikos darbo kodekso 33, 36, 41, 49, 52, 58, 59, 60, 64, 112, 113, 118, 127, 133, 140, 146, 147, 156, 166, 175, 181, 192, 193, 194, 197, 198, 210, 211, 217, 236, 237, 244, 245, 247, 250, 251, 252 ir 253 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – DK projektas) ir Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 23¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas), išvadoms gauti pateiktu 2025-10-27 Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos raštu Nr. 25-16113 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų projektų“, teikia siūlymus ir komentarus dėl DK projekto ir Įstatymo projekto tobulinimo.

Minimas reguliavimas Bendrovės grupės įmonėms yra tiesiogiai aktualus ir paliestų tiek Bendrovę, tiek 4 jos dukterines bendroves, kuriose jau šiuo metu valdybos sudėtį sudaro tiek nepriklausomi nariai, tiek valstybės tarnautojai, tiek ir akcininko deleguoti valdybos nariai.

I. Dėl DK projekto 27 straipsnio, kuriuo siūlomas Lietuvos Respublikos Darbo kodekso (toliau – Kodeksas) 210 straipsnio 1 dalies pakeitimas.

DK projekto 27 straipsniu keičiamo Kodekso 210 straipsnio 1 dalyje siūloma įtvirtinti darbuotojų atstovų teisę skirti dalį kolegialaus priežiūros ar valdymo organo (toliau – kolegialus organas), kuris skiriamas ar renkamas pagal šių juridinių asmenų veiklą reglamentuojančius teisės aktus ar steigimo dokumentus, narių valstybės valdomose bendrovėse Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka. Siūlomu reglamentavimu matome tokias galimas rizikas:

(i) Interesu konfliktas ir kolegialaus organo nario fiduciarinės pareigos. Kolegialaus organo nariui keliamos pareigos veikti sąžiningai, rūpestingai ir atsakingai, priimti sprendimus bendrovės ir akcininko naudai, laikytis konfidencialumo, nusišalinti, esant interesų konfliktui. Pagal LR Akcinių bendrovių įstatymo 34 straipsnio 15 dalį, 32 straipsnio 4 dalį, LR Civilinio kodekso 2.87 straipsnį bei EBPO Valstybės valdomų įmonių valdysenos gaires, kolegialaus organo nariai turi laikytis konfidencialumo, veikti bendrovės interesais. Darbuotojų atstovo paskyrimas į VVB kolegialų organą galėtų kelti lojalumo konfliktą, nes profesinių sąjungų prigimtinis interesas yra darbuotojų teisių užtikrinimas. Darbuotojų atstovas galimai gali turėti kitus nei bendrovės akcininkai ar vadovybė tikslus, ypač darbo sąlygų, atlyginimų ar restruktūrizavimo ir kt. susijusiais klausimais, galima situacija, kai darbuotojų (ar juos delegavusių atstovų) interesai (pvz., didinti atlyginimus, išlaikyti darbo vietas) galėtų nesutapti su bendrovės finansiniais ar strateginiais tikslais (pvz., restruktūrizavimas, kaštų mažinimas).

(ii) Efektyvumo stoka priimant kolegialaus organo sprendimus. Darbuotojų atstovo įtraukimas į kolegialų organą gali lėtinti sprendimų priėmimo procesą arba jį padaryti sudėtingesnę dėl papildomo interesų derinimo bei verslo valdymo kompetencijų stokos. Sprendimų priėmimo iššūkiai gali pakenkti bendrovės veiklos efektyvumui. Nepaisant to, DK projekte numatyta, jog darbuotojų atstovų paskirti nariai turi tokias pačias teises ir pareigas, kaip ir kiti juridinio asmens kolegialaus organo

nariai. Tai reiškia, kad darbuotojų atstovas dalyvautų priimant visus sprendimus kolegialiaame organe nepaisant to, kad tam tikrais priimamais klausimais darbuotojų atstovų interesai gali iš esmės skirtis nuo bendrovės interesų.

(iii) Konfidencialios informacijos apsauga. Kolegialių organų nariai turi prieigą prie bendrovės konfidencialios informacijos (strateginių planų, restruktūrizavimo planų ir kt.). Atsižvelgiant į specifinę darbuotojų atstovo kolegialiaame organe padėtį galėtų kilti papildoma rizika dėl šios jautrios informacijos atskleidimo savo rinkėjams (darbuotojams) arba delegavusioms profesinėms sąjungoms, ypač jei tuo pačiu metu profesinė sąjunga vestų kolektyvines derybas su darbdaviu. Kadangi kolektyvinėse derybose su darbdaviu toks kolegialaus organo narys turės prieigą prie bendrovės konfidencialios informacijos, būtų itin svarbu nustatyti atskyrimą tarp kolegialaus organo valdomos informacijos ir jos apsaugos bei kolektyvinių derybų dalyvių.

SIŪLOME: papildyti DK projekto 27 straipsnį papildant Kodekso 210 straipsnį nauja 4 dalimi, išdėstant ją taip: „4. *Darbuotojų atstovų paskirtas juridinio asmens kolegialaus valdymo ar priežiūros organo narys negali būti paskirtas ar rinktas atstovauti darbuotojams ar profesinei sąjungai nacionalinio, šakos, teritorinio ar darbdavio lygmens kolektyvinėse derybose sudarant, keičiant ar nutraukiant kolektyvines sutartis, arba būti juridinio asmens darbo tarybos nariu. Taip pat darbuotojų atstovų paskirtas juridinio asmens kolegialaus valdymo ar priežiūros organo narys privalo nusišalinti nuo bet kokio kolegialaus organo sprendimo priėmimo, balsavimo, svarstymo ar įtakos darymo klausimais, kurie yra tiesiogiai susiję su kolektyvinėmis derybomis ir/ar kolektyvinės sutarties vykdymu, tarp šio juridinio asmens ir jo darbuotojus atstovaujančių profesinių sąjungų ar kitų darbuotojų atstovų.*”.

II. Dėl DK projekto 27 straipsnio, kuriuo siūlomas Lietuvos Respublikos Darbo kodekso 210 straipsnio 2 dalies pakeitimas.

DK projekto 27 straipsniu keičiamo Kodekso 210 straipsnio 2 dalyje siūloma įtvirtinti darbuotojų atstovų paskirtų narių teisę darbdavio lėšomis kelti kvalifikaciją, reikalingą atlikti pareigas juridinio asmens kolegialiaame organe. Toks siūlomas reguliavimas neatitinka 2015 m. birželio 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 631 patvirtinto Kandidatų į valstybės ar savivaldybės įmonės, valstybės ar savivaldybės valdomos bendrovės ar jos dukterinės bendrovės kolegialų priežiūros ar valdymo organą atrankos aprašo (toliau – Aprašas) 7 dalies nuostatų ir jų tikslų, kurios reikalauja, kad atranką inicijuojantis subjektas užtikrintų, kad įmonės kolegialiaame organe būtų narių, turinčių įvairių kompetencijų (finansų valdymo, finansų analizės ar audito, strateginio planavimo ir valdymo, kompetencijų ūkio šakos, kurioje veikia įmonė, srityje ir kitų) ir kvalifikaciją, reikalingą kolegialaus organo nario pareigoms užimti.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Kodekso 210 straipsnio 2 dalį, darbuotojų atstovų paskirti nariai turi tokias pačias teises ir pareigas, kaip ir kiti juridinio asmens kolegialaus organo nariai, tačiau siūlomas Kodekso 210 straipsnio 2 dalies reguliavimas, suteikiant darbuotojų atstovams teisę kelti kvalifikaciją, reikalingą atlikti pareigas juridinio asmens kolegialiaame organe, darbdavio lėšomis, neužtikrina vienodų kolegialaus organo narių teisių bei nustato vieno nario privilegijas kitų atžvilgiu. Be to, įtvirtinant darbuotojų atstovų paskirtų narių teisę darbdavio lėšomis kelti kvalifikaciją, reikalingą atlikti pareigas juridinio asmens kolegialiaame organe, išlieka teisinis neaiškumas dėl VVB pareigos užtikrinti reikiamas kompetencijas kolegialiaame organe įgyvendinimo ribų ar pakankamumo, kadangi priklausomai nuo paskirto kolegialaus organo nario individualių kompetencijų, sukuriamas teisinis neaiškumas, kiek ir kokias išlaidas turėtų padengti VVB.

SIŪLOME: palikti galiojantį Kodekso 210 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą reglamentavimą.

IV. Dėl Įstatymo projekto 1 straipsnio, kuriuo siūlomas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (toliau – Įstatymas) 23¹ straipsnio papildymas.

Įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamo 23¹ straipsnio 1 dalis papildoma 3 punktu, kuriuo siūloma imperatyviai įtvirtinti nuostatą, kad valstybės ir (ar) savivaldybės valdomos bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo renkamame kolegialiaame priežiūros ar valdymo organe turi būti darbuotojų atstovai (ne mažiau kaip 1/5 valstybės ir (ar) savivaldybės valdomos bendrovės įstatuose nurodyto valdybos narių skaičiaus, bet ne mažiau kaip vienas). Taip pat nustatomi reikalavimai, kuriuos turi atitikti renkamas darbuotojų atstovas, t. y., Įstatymo 23¹ straipsnio 5 dalyje nurodytus bendruosius reikalavimus ir 23¹ straipsnio 7 dalies 3 ir 5 punktuose nurodytus nepriklausomumo reikalavimus bei bendrovės savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos nustatytus specialiuosius reikalavimus.

Kai VVB kolegialaus organo narius skiria valstybei ar savivaldybei atstovaujanti institucija arba renka valstybės ar savivaldybės valdomos bendrovės ar jos dukterinės bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas, tokių narių atrankos taisyklės yra įtvirtintos Apraše. Pagal Aprašo 5 dalį, jeigu VVB ar jos dukterinės bendrovės steigimo dokumentuose nustatyta darbuotojų atstovų teisė skirti ar rinkti kolegialaus organo narius, šie nariai parenkami netaikant Apraše nurodytos atrankos ir parinkimo procedūros. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Įstatymo projektu siūlomą reglamentavimą pareiga skirti darbuotojų atstovą į kolegialų organą kyla ne iš VVB steigimo dokumentų, o iš įstatymų, siekiant užtikrinti VVB veiklos skaidrumą, apibrėžti tokių kolegialių organų narių teises ir pareigas, atsakomybių ribas, išvengti potencialių privačių interesų konfliktų bei užkirsti kelią galimiems ginčams, manome, kad būtina teisės aktais reglamentuoti vienodos visiems VVB darbuotojų atstovų, skiriamų į VVB kolegialų organą atrankos, skyrimo ir atšaukimo taisykles.

SIŪLOME: pakeisti Įstatymo 23¹ straipsnio 8 dalį ir ją išdėstyti taip: „8. *Kandidatų į valstybės ar savivaldybės įmonės, valstybės ir (ar) savivaldybės valdomos bendrovės ar jos dukterinės bendrovės kolegialaus priežiūros ar valdymo organo nepriklausomo nario pareigas atranką inicijuojantis subjektas ar jo įgaliota perkančioji organizacija Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka įsigyja vadovų ar personalo paieškos (atrankos) paslaugas iš jas teikiančio fizinio arba juridinio asmens, kuris ieško kandidatų į kolegialių organų nepriklausomus narius, vertina jų atitiktį šiame straipsnyje nustatytiems reikalavimams ir teikia kandidatų sąrašus atrankos komisijai. Kandidatų į valstybės ar savivaldybės įmonės, valstybės ir (ar) savivaldybės valdomos bendrovės ar jos dukterinės bendrovės kolegialų priežiūros ar valdymo organą, kai kolegialaus organo narius skiria valstybei ar savivaldybei atstovaujanti institucija, skiria darbuotojų atstovai arba renka valstybės ir (ar) savivaldybės valdomos bendrovės ar jos dukterinės bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas, atrankos tvarką nustato Vyriausybė.*“

Taip pat svarbu pabrėžti, kad darbuotojų atstovų dalyvavimas kolegialiaame organe gali turėti įtakos kolegialaus organo ir jo komitetų nepriklausomumo balanso užtikrinimui. Gerosios valdysenos praktika reikalauja nepriklausomų narių daugumos bendrovės audito/atlygio komitetuose. Dažnu atveju VVB, siekdama užtikrinti nepriklausomų narių daugumą audito/atlygio komitetuose, kolegialiaame organe turi didesnę nei Įstatymas reikalauja nepriklausomų narių skaičių. Siūlomas reglamentavimas galimai prisidėtų prie šios situacijos.

Esant poreikiui, jūsų prašymu, esame pasiruošę dalyvauti nagrinėjant tekste minimus klausimus ir ieškant geriausių praktinių sprendimų jiems spręsti.

Teisės ir valdysenos direktorius

Irmantas Beržauskas

Greta Baniulytė-Anichovskaja, tel. +370 68265772, el. p. g.baniulyte-anichovskaja@ltg.lt